

ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ

СИЛАБУС

ШАНОВНІ СТУДЕНТИ!

Історія психології - комплексна дисципліна, що забезпечує синтез психологічних знань, отриманих вами під час вивчення усіх інших фахових дисциплін, та розуміння загальної логіки становлення психології як науки.

Бажаю Вам натхнення і продуктивного навчання!

НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД, ФАКУЛЬТЕТ, КАФЕДРА

- КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
- ФАКУЛЬТЕТ ТУРИЗМУ, БІЗНЕСУ І ПСИХОЛОГІЇ
- КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ І ТУРИЗМУ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

освітній рівень	бакалавр
галузь знань	05 соціальні та поведінкові науки
спеціальність	053 психологія
освітня програма	Практична психологія
статус дисципліни	нормативна
мова викладання	українська
семестр	VII – VIII
навчальний рік	2022-2023
обсяг дисципліни	6 кредитів/ 180 годин, серед них: <ul style="list-style-type: none"> • 34 - лекційних • 36 - семінарських • 110 - самостійна робота
форма контролю	залік/ іспит
викладач	КУЧЕРОВСЬКА Наталія Олександрівна, канд. психол. наук, доцент https://psy.knlu.edu.ua/vikladachi/
контакти	nataliia.kuchеровska@knlu.edu.ua
дні занять	згідно розкладу занять
консультації	згідно графіку консультацій

СТРУКТУРА СИЛАБУСУ:

- АНОТАЦІЯ
- ЦІЛІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
- ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ
- ПОЛІТИКА КУРСУ
- ВИДИ ЗАНЯТЬ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ
- СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
- ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ
- САМОСТІЙНА РОБОТА
- ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ
- РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

АНОТАЦІЯ

Навчальна дисципліна **«Історія психології»** займає одне з центральних та системоутворюючих місць в системі фахової підготовки здобувача вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія і сприяє формуванню теоретико-методологічного базису професійного світогляду та діяльності фахівця в галузі психології.

Курс охоплює історичний період розвитку психологічних ідей від часів Античності до сучасних днів. Розглядаються концепції провідних зарубіжних і вітчизняних науковців.

Предметом вивчення дисципліни є історія розвитку психологічних знань та становлення психології як науки. Лекційне викладення теоретичного матеріалу супроводжується виконанням студентами самостійних завдань, спрямованих на опрацювання літературних джерел і систематизації основного масиву знань, що складають зміст курсу.

ЦІЛІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання **«Історії психології»** є формування у студентів уявлення про складність та неоднозначність розвитку психологічних концепцій, їх зв'язку з логікою розвитку психології як науки, з соціокультурними характеристиками суспільства та ціннісними орієнтаціями вчених.

Оскільки компетентістний підхід в сучасній освіті передбачає результатом навчання формування низки конкретних компетентностей, то згідно з ОП «Практична психологія», вивчення даної навчальної дисципліни забезпечує наступні: **інтегральна компетентність** - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов; **загальні компетентності**: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність зберігати та

примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя; здатність глибоко розуміти вітчизняні культурні традиції та їх вплив на психічну діяльність і повсякденну поведінку; **фахові компетентності**: здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології; здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ; здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків; здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел; здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результат вивчення дисципліни «Історія психології» студенти мають:

- знати найбільш значущі події, факти та персоналії в історії розвитку наукового та позанаукового психологічного знання
- знати особливості розвитку психологічних знань в різні хронологічні періоди і в різних країнах
- знати тенденції розвитку сучасної зарубіжної і вітчизняної психології
- уміти виділяти проблемні питання і проводити зіставлення теорій та концепцій
- володіти основами історико-порівняльного дослідження, методами біографічного, тематичного, категоріально-понятійного та логіко-структурного аналізу наукової спадщини вченого та його життєвого шляху
- уміти здійснювати історичну реконструкцію генези наукових ідей та теорій, виявляти спадкові зв'язки у розробці психологічних проблем, проводити зіставлення теорій та концепцій
- уміти донести до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід в галузі професійної діяльності
- здатність ефективно формувати комунікативну стратегію в різних професійних ситуаціях
- бути здатними самостійно опрацьовувати інформацію, нести відповідальність за виконання завдань
- уміти приймати самостійні рішення та відстоювати погляди у розв'язанні професійних завдань

Програмні результати навчання, на які зорієнтовано вивчення «Історії психології», наступні:

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань

ПРН 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел

ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, відстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА

- ✓ забезпечити викладання навчальної дисципліни згідно робочого плану;
- ✓ дотримуватися норм педагогічної етики, з повагою ставитися до особистості здобувачів;
- ✓ оцінювати навчальні досягнення здобувачів з опорою на визначені критерії для відповідних видів навчальної діяльності (див. [система та критерії оцінювання](#));
- ✓ надавати відповіді на питання студентів щодо змісту курсу та організації навчання;
- ✓ залишатися доступним для комунікації у визначений у силабусі спосіб.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТУДЕНТА

- ✓ виконати навчальну програму курсу в повному обсязі;
- ✓ дотримуватися у спілкуванні норм ділової етики, з повагою ставитися до інших здобувачів і викладача;
- ✓ дотримуватися вимог політики курсу, що зазначені нижче.

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Для оперативної комунікації з викладачем щодо змістовних та організаційних питань з курсу рекомендується користуватись **чатом в системі Teams**. Використання інших засобів комунікації (корпоративна електронна пошта; соціальні мережі Telegram, Viber, що прив'язані до особистого номеру телефону викладача) допускається, але відповідь може бути надана з затримкою в часі.

Перед тим, як надсилати викладачу питання, рекомендується перевірити чи не міститься відповідь на питання в тексті силабусу або серед матеріалів курсу (наприклад, у відповідній команді курсу в системі Teams або на платформі Moodle); звернутися з питанням до одногрупників, які можуть знати необхідну інформацію.

ВІДВІДУВАННЯ І ПРОПУСКИ АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Відвідування здобувачами освіти лекційних і семінарських занять є обов'язковою умовою успішного проходження навчальної дисципліни.

Відсутність (з поважної та неповажної причини) на лекційному або семінарському занятті не звільняє від навчальної відповідальності і має бути відпрацьована під час консультаційних годин. Для відпрацювання здобувач освіти має бути готовий до обговорення з викладачем питань пропущеного заняття у формі співбесіди. Здобувач також може отримати індивідуальне письмове завдання з питань пропущеного заняття.

ПЛАГІАТ, АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- ✓ самостійне виконання всіх видів навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю;
- ✓ посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- ✓ надання достовірної інформації про результати власної наукової і творчої діяльності.

ВИДИ ЗАНЯТЬ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- Курс читається у форматі **лекцій**, у яких розкриваються основні питання з кожної теми, і доповнюється проведенням семінарських занять.

Для ефективної роботи під час лекції рекомендується: перед початком лекції ознайомитись з її тематикою (див. [тематичний план курсу](#)); пригадати зміст попередньої лекції і встановити зв'язок з новою темою; під час лекції робити конспект (основні тези, найвидатніші факти, різного роду довідки та посилання лектора тощо), намагатися критично осмислювати інформацію, що подається і ставити питання лектору на краще розуміння навчального матеріалу.

- Під час **семінарських занять** поставлені на лекціях питання вивчаються глибше і всебічно, а також аналізується їх значущість для сучасної психологічної науки і можливе практичне застосування засвоєних знань. Заняття проходять у формі вільної дискусії з

залученням методу постановки проблемних запитань, націлених на вирішення проблеми або знаходження відповіді на дискусійні питання. Під час семінарського заняття вітається ініціатива студентів у дискусії, їх проактивна позиція.

Для ефективної підготовки до семінарських занять рекомендується: ознайомитись з тематикою і питаннями семінару, а також з рекомендованою до семінару літературою та іншими інформаційними джерелами; студент має бути готовий обговорювати під час семінару всі питання, що визначені до цього заняття у плані (див. [тематичний план курсу](#)).

- Згідно робочої програми з навчальної дисципліни «Історія психології», на **самостійну позааудиторну роботу** студента відведено 110 годин. Завдання, винесені на самостійну роботу студента, виконуються ним повністю самостійно і у призначений час подаються на перевірку викладачу. Така форма навчання спрямована на покращення та коригування студентом своїх стратегій самостійного здобуття інформації і виявлення її відповідності цілям навчання; покращення навичок самостійного вирішення проблем і прийняття рішень; набуття або переорієнтації індивідуально-соціальних навичок адаптації до різноманіття навчальних ситуацій та ін.

Для ефективної самостійної роботи рекомендується: уважно ознайомитись зі змістом завдання і вимогами до його виконання і оформлення; оцінити обсяг роботи, яку необхідно провести для його виконання; спланувати час і послідовність дій для виконання самостійної роботи; працювати над завданнями послідовно і систематично, з дотриманням визначених термінів.

СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів між видами навчальної діяльності змінюється в залежності від форми підсумкового контролю:

семестр	форма підсумкового контролю	види навчальної діяльності здобувача	максимальна кількість балів
VII	залік	аудиторна та самостійна робота	50
		модульна контрольна робота (МКР)	50
		залік	-
VIII	іспит	аудиторна та самостійна робота	50
		модульна контрольна робота (МКР)	20
		іспит	30

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала за поточну (аудиторну та самостійну) роботу протягом семестру та рейтингового бала за МКР.

Поточне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється в національній 4-бальній шкалі («5», «4», «3», «2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських занять позначаються «0».

Критерії оцінювання аудиторної роботи студентів (робота під час семінарів та/або практичних занять)

«5»	студент демонструє вільне володіння матеріалом теми семінару; ознайомлений з рекомендованою літературою, вміє самостійно знайти відповідь на проблемні запитання, спираючись на лекційний матеріал та першоджерела; вміє вводити та використовувати власні класифікації, аналізувати, робити власні висновки; здатен встановлювати міжтематичні та міжпредметні зв'язки
«4»	студент демонструє достатньо вільне володіння матеріалом теми семінару; ознайомлений з рекомендованою літературою та першоджерелами, відповідь на проблемні запитання знаходить за допомогою викладача, спираючись на лекційний

	<i>матеріал та вивчення першоджерел; допускає неточності та несуттєві (які кардинально не міняють суть) помилки у визначенні понять та категорій і т.і., але легко усуває їх завдяки додатковим питанням</i>
«3»	<i>студент частково володіє матеріалом теми семінару; репродуктивно відбиває зміст лекційного матеріалу та/або основного підручника; допускає помилки у визначенні понять та категорій і т.і.; нездатний знайти відповідь на проблемні запитання, чи вирішити проблемні завдання</i>
«2»	<i>студент демонструє нездатність розкрити питання семінару; не опанував зміст теми, вкрай слабо знає рекомендовану літературу, не володіє науковими фактами та категоріями, не знає основних закономірностей психічних явищ; показує низький рівень загальногуманітарного та наукового мислення</i>

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів

«5»	<i>робота виконана правильно, повністю і самостійно, відбиває належний рівень знань, та сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної доброчесності строго дотримані</i>
«4»	<i>робота виконана самостійно, містить несуттєві помилки, відбиває належний рівень знань та сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної доброчесності строго дотримані</i>
«3»	<i>робота виконана, але містить помилки, відбиває недостатній рівень знань та недостатню сформованість практичних навичок; оформлення роботи не в повній мірі відповідає вимогам, що висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної доброчесності дотримані частково</i>
«2»	<i>робота виконана на неприйнятно низькому рівні; оформлення не відповідає вимогам; вимоги академічної доброчесності не дотримані</i>
«0»	<i>робота не виконана</i>

МКР проводиться наприкінці семестру і охоплює весь зміст навчального модуля. МКР оцінюється за 4-бальною шкалою («5», «4», «3», «2»). Трансформація оцінки у рейтинговий бал за МКР проводиться у такий спосіб:

у VII семестрі форма підсумкового контролю – ЗАЛК	у VIII семестрі форма підсумкового контролю – ІСПИТ
«5» - 50 балів	«5» - 20 балів
«4» - 40 балів	«4» - 16 балів
«3» - 30 балів	«3» - 12 балів
«2» - 20 балів	«2» - 8 балів
Неявка на МКР – 0 балів	Неявка на МКР – 0 балів

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи студентів

«5»	<i>при виконанні завдання студент демонструє широку обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, дає вірне та коректне визначення основним поняттям і психологічним термінам; вміння самостійно проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коректні і вірні коментарі та висновки</i>
«4»	<i>при виконанні завдання студент показав достатню обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, розуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, але виявляє при цьому недостатнє вміння самостійно проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коментарі і висновки</i>
«3»	<i>при виконанні завдання студент показав обмежену обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, низьке розуміння принципів підходу до емпіричного вивчення</i>

	<i>психологічних феноменів, труднощі у проведенні аналізу психологічної ситуації або емпіричних даних та формулюванні коректних та вірних коментарів і висновків</i>
«2»	<i>при виконанні завдання студент показав обмежену обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, незрозуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, невміння проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коректні і вірні коментарі та висновки</i>
«0»	<i>робота не виконана</i>

Підсумкова оцінка за дисципліну виставляється за наступною схемою:

підсумковий рейтинговий бал	оцінка за шкалою ЄКТС	підсумкова оцінка за дисципліну за національною шкалою	
		форма підсумкового контролю – залік	форма підсумкового контролю – іспит
90 – 100	A	зараховано	відмінно
82 – 89	B		добре
75 – 81	C		задовільно
66 – 74	D		
60 – 65	E		
0 – 59	FX	незараховано	незадовільно з можливістю повторного складання

Підсумкова форма контролю у VII семестрі – **ЗАЛІК в усній формі.**

Умови допуску до заліку: повне виконання програми курсу та всіх видів робіт, відпрацювання пропущених лекцій і семінарських занять, виконання самостійної роботи, успішне виконання модульної контрольної роботи.

- ✓ Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **60 і вище**, отримують оцінку «зараховано» і відповідну оцінку в шкалі ЄКТС без складання заліку.
- ✓ Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **59 і нижче**, складають залік і в разі успішного складання їм виставляється оцінка «зараховано» в національній шкалі, а в шкалі ЄКТС – E та бал 60. Якщо студент під час заліку отримав оцінку «не зараховано», то йому у відомість обліку успішності виставляється оцінка «не зараховано» в національній шкалі, оцінка FX – у шкалі ЄКТС та його семестровий рейтинговий бал за дисципліну.

Критерії оцінювання відповіді на заліку:

критерії оцінювання	шкала оцінювання	
	«зараховано»	«не зараховано»
відповідність відповіді змісту питання	відповідь здобувача повністю відповідає змісту питання. основні проблеми розкриті чітко та в повній мірі	відповідь здобувача лише частково відповідає / не відповідає змісту питання. основні проблеми визначено нечітко / не визначено
повнота і ґрунтовність відповіді	основні питання розкриті повністю і ґрунтовно	основні питання розкриті лише частково і без належної глибини / зовсім не розкриті
термінологічна коректність	здобувач вільно й коректно користується понятійно-категоріальним апаратом дисципліни	здобувач майже не користується професійною термінологією

Оцінка «**зараховано**» виставляється за умови, якщо відповідь здобувача в повній мірі відповідає всім зазначеним критеріям. Оцінка «**не зараховано**» виставляється за умови, якщо відповідь здобувача не відповідає хоча б одному із зазначених критеріїв.

Підсумкова форма контролю у VIII семестрі – **ІСПИТ в усній формі**. Здобувачі мають дати відповідь на три питання екзаменаційного білету.

Для допуску здобувача вищої освіти до іспиту необхідним є виконання ним вимог навчального плану і графіка навчального процесу, а саме: усі пропущені аудиторні заняття мають бути відпрацьовані, усі види робіт, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані.

Максимальний екзаменаційний бал становить **30**. Викладач оцінює відповідь здобувача на іспиті за 4-бальною шкалою. Отримана оцінка трансформується в **екзаменаційний рейтинговий бал** у такий спосіб:

« відмінно »	– 30 балів
« добре »	– 23 бали
« задовільно »	– 18 балів
« незадовільно »	– 0 балів

Критерії оцінювання усної відповіді здобувача на іспиті:

« відмінно »	повна і правильна відповідь на всі питання екзаменаційного білета, здобувач демонструє знання фактологічного матеріалу, основних теоретичних питань курсу, вичерпно відповідає на додаткові запитання викладача, творчо застосовує теоретичний апарат дисципліни
« добре »	в цілому правильна відповідь на питання екзаменаційного білета, здобувач вміє робити аналіз і висновки, але на додаткові запитання викладача відповідає з деякими неточностями та недоліками
« задовільно »	поверхнева відповідь на питання екзаменаційного білета, здобувач припускається помилок при висвітленні фактологічного матеріалу, частково знає відповідь на запропоновані питання і демонструє наявність окремих елементів самостійного мислення
« незадовільно »	відсутність будь-якої відповіді на теоретичні запитання внаслідок незнання програмного матеріалу

- ✓ Якщо здобувач на іспиті з дисципліни, з якої він мав семестровий рейтинговий бал **менше 42 балів**, отримує **позитивну** екзаменаційну оцінку («відмінно», «добре», «задовільно»), то йому виставляється підсумкова оцінка з дисципліни за національною шкалою **лише «задовільно»**, за шкалою ЄКТС – **Е**, а в екзаменаційній відомості в графі «Підсумковий рейтинговий бал» ставиться **60 балів**.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

МОДУЛЬ 1. РОЗВИТОК ЗАРУБІЖНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ВІД АНТИЧНОСТІ ДО КІНЦЯ XIX ст.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ ЯК НАУКОВА ГАЛУЗЬ	години
Лекція 1. Предмет і задачі історії психології <ul style="list-style-type: none"> Характеристика предметної області історії психології. Принципи та методи історико-психологічного дослідження. Фактори розвитку психології як науки. Принципи психологічної науки.	2
Семінар 1. Фактори та принципи, що зумовлюють розвиток психології як науки. <ul style="list-style-type: none"> Проблема періодизації історії психології.	2

<ul style="list-style-type: none"> • Джерела психологічних знань (життєві уявлення, мистецтво, міфологія, релігія). • Міфологічна картина світу. • Проблема співвідношення життєвої та наукової психології. • Поняття осьового часу за К Ясперсом. 	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ФІЛОСОФСЬКА ПАРАДИГМА В ПСИХОЛОГІЇ	
Лекція 2. Розвиток психологічних ідей в епоху Античності <ul style="list-style-type: none"> • Психологічні ідеї в період ранньої та класичної Античності. • Психологічні ідеї еліністичного періоду. 	2
Семинар 2. Психологічні ідеї Античної епохи <ul style="list-style-type: none"> • Психологічні погляди Сократа. • Поняття душі у Платона: етико-філософська основа проблеми душі; душа і тіло; душа і знання. • Поняття душі у Арістотеля: душа як ентелехія тіла. • Школа кініків та стоїків, школа Епікура (проблема пізнання, роль задоволення, страждання та страху в регуляції поведінки). • Поняття про внутрішню та зовнішню свободу, критика афектів та розробка способів боротьби з ними. • Вчення про душу в неоплатонізмі; підхід Плотіна до проблеми рефлексії. • Зародження християнської релігії та її зв'язок з науковою психологією того часу. • Елементи психології в християнській теології Аврелія Августина: Бог і людина; пізнання душі через віру і розум; етико-теологічне уявлення про два града. 	2
Лекція 3. Розвиток психологічних ідей в період Середньовіччя і Відродження <ul style="list-style-type: none"> • Культурний фон епохи; загальна характеристика розвитку психології періоду Середньовіччя • Номіналізм та реалізм, їх роль у розвитку психологічних знань. • Розвиток психологічних ідей в арабомовних країнах. • Розвиток знань про психічне життя людини в епоху Відродження. 	2
Семинар 3. Психологічні ідеї періоду Середньовіччя і Відродження <ul style="list-style-type: none"> • Проблеми душі в філософії томізму Ф.Аквінського. • Підходи до психологічної корекції відхилень у психічному розвитку в період Середньовіччя. • Психологічні ідеї в працях Р.Бекона і У.Окма. • Досягнення анатомії та медицини, їх вплив на розуміння душі та її функцій в епоху Відродження. • Філософсько-психологічні ідеї та уявлення Л.Вала, П.Помпонаці, Б.Телезіо, Н.Гокленіуса, Х.Уарте, Х.Вівеса. • Наукові погляди Г.Перейра, А Везалія. Леонардо да Вінчі. 	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ПРИРОДНИЧО-НАУКОВА ПАРАДИГМА В ПСИХОЛОГІЇ	
Лекція 4. Розвиток психологічних ідей в західноєвропейських країнах в XVII ст. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Соціокультурний фон епохи Нового часу в XVII ст.; загальні тенденції у розвитку філософії та психології. ▪ Оформлення емпіричного та сенсуалістичного напрямку у філософії та психології Нового часу. ▪ Значення психологічних концепцій XVII століття для подальшого розвитку психології. 	2
Семинар 4. Розвиток раціоналістських та сенсуалістських концепцій психічного в XVII ст.	2

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Філософсько-психологічні погляди англійських матеріалістів Ф. Бекона, Т. Гоббса, Д. Локка. ▪ Дуалізм у філософсько-психологічній системі Р. Декарта. Природа «пристрастей» за Р. Декартом. ▪ Психологічні аспекти вчення Б. Спінози. ▪ Психологічні погляди Г. Лейбніца та його вчення про монади. ▪ Психофізична проблема та основні способи її вирішення різними мислителями Нового часу. 	
<p>Лекція 5. Розвиток психологічних ідей в західноєвропейських країнах в XVIII – на початку XIX ст.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Соціально-економічні та ідеологічні передумови розвитку європейської психологічної думки XVIII ст. ▪ Розвиток англійської психології у XIII–XIX століттях. ▪ Психологічні погляди французьких мислителів XVIII–XIX ст. ▪ Розвиток німецької психології у XVIII–XIX ст. 	2
<p>Семинар 5. Погляди на психічне в роботах європейських вчених XVIII ст. і першої половини XIX ст.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Матеріалістичні погляди Д.Толанда, Д.Гартлі, Дж.Прістлі. ▪ Суб'єктивно-ідеалістичне вчення про асоціації Д.Берклі Д.Юма. ▪ Природа психіки та її зміст в дослідженнях вчених французького Просвітництва (Ж.Ламетрі, Е.Кондільяк, Ш.Боне, Д.Дідро, П.Кабаніс, Ж.Руссо). ▪ Ідеї К.Гельвеція про соціальну детермінацію психіки людини. ▪ Поняття аперцепції та здібностей в роботах Х.Вольфа; ▪ Вчення про трансцендентальну аперцепцію та розвиток пізнання в концепції І.Канта. 	2
<p>Лекція 6-7. Розвиток психології на рубежі XIX-XX віків</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Загальні успіхи розвитку природознавства у XIX столітті. ▪ Вплив ідей Ч. Дарвіна в розвитку психології. ▪ Вплив психофізіології на розвиток психологічних ідей. ▪ Психологічні школи на рубежі XIX-XX віків: структуралізм, функціоналізм, вюрцбургська школа. ▪ Оформлення психології як експериментальної та самостійної науки. 	4
<p>Семинар 6. Перші програми розвитку психології та психологічні школи на рубежі XIX-XX віків</p> <ul style="list-style-type: none"> • Внесок психофізіологів в розвиток психологічних ідей (І.Прохазка, Ч.Бел, Ф.Мажанді, І.Мюллер, Г.Гемгольц, Я.Пуркіне та ін.). • Класичні теорії асоціативної психології: Т.Браун, Д.Міль. • Теорія статички і динаміки І.Ф.Гербарта. • Становлення експериментальної психології в роботах А.Бена, Т.Рібо. • Описова і розуміюча психологія (В.Дільтей, Е.Шпрангер). 	2
<p>Семинар 7. Розвиток галузей психологічної науки на рубежі XIX-XX віків: соціальна психологія, психологія розвитку, етнічна психологія, диференційна психологія</p>	2
<p>Семинар 8. Модульна контрольна робота</p>	2

МОДУЛЬ 2. РОЗВИТОК ЗАРУБІЖНОЇ І ВІТЧИЗНЯНОЇ ПСИХОЛОГІЇ В XX І ПЕРШІ ДЕСЯТИРЯЧЧЯ XXI ст.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. РОЗВИТОК ЗАРУБІЖНОЇ ПСИХОЛОГІЇ В XX - НА ПОЧАТКУ XXI ст.	години
---	--------

<p>Лекція 1. Психоаналіз та постфрейдизм</p> <ul style="list-style-type: none"> • Критика психології свідомості. • З. Фрейд про роль несвідомого у регуляції поведінки людини. Основні розділи психоаналізу. • Глибинна психологія: індивідуальна психологія А. Адлера та аналітична психологія К. Юнга. • Соціальний неофрейдизм: К. Хорні, Р. Саллівен, Е. Фромма. 	2
<p>Семінар 1. Психоаналіз та постфрейдизм</p> <ul style="list-style-type: none"> • Психоаналіз З.Фрейда (концепція особистості, концепція безсвідомого, захисні механізми, психосексуальна теорія розвитку). • Аналітична психологія К.Г.Юнга (концепція особистості, концепція безсвідомого, психологічні типи). • Індивідуальна психологія А.Адлера (концепція особистості, ключові поняття теорії). • Концепція невротичної особистості роботах К. Хорні. • Міжособистісна психіатрія Р. Саллівена. • Соціальний психоаналіз Е. Фромма. 	2
<p>Лекція 2. Біхевіоризм та необіхевіоризм</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ідейні джерела біхевіоризму. • Програма розвитку на пряму. Види навчання. • Необіхевіоризм та його різновиди: когнітивний, мотиваційно-цільовий та операційний 	2
<p>Семінар 2. Біхевіоризм та необіхевіоризм</p> <ul style="list-style-type: none"> • Загальна характеристика поглядів Е.Торндайка • Маніфест біхевіоризму Дж.Уотсона. • Необіхевіористичний рух: Е. Толмен та К. Хал. • Оперантний біхевіоризм Б.Скінера та теорії програмованого навчання. • «Теорія суб'єктивного біхевіоризму» (Д. Міллер, Д.Доллард, Ю. Галантер, К. Прибрам). «Образ» та «план» як посередники між стимулом та реакцією. • Мислення і навичка в біхевіоризмі та необіхевіоризмі. • Соціальна когнітивна теорія А. Бандури. • Теорія соціального навчання Д. Ротера. 	2
<p>Лекція 3. Гештальтпсихологія</p> <ul style="list-style-type: none"> • Витоки виникнення на пряму. Дослідження К.Еренфельса і виявлення феномену цілісності. • Дослідження сприйняття, мислення та психічного розвитку (М. Вертгеймер, К.Кофка, В. Келер). • Теорія поля К.Левіна. Поведінка та мотивація. 	2
<p>Семінар 3. Гештальтпсихологія</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проблема творчого (продуктивного) мислення в концепції М.Вертгеймера. • Дослідження пізнавального розвитку в роботах В.Келера, К.Кофкі. • Лейпцигська школа гештальтпсихології (дослідження Г.Фолькельта, Р.Арнхейма). • Експериментальна діяльність наукових соратників К.Левіна (Б.В.Зейгарник, К.Дункер, Г.В.Біренбаум, М.Овсянкіна, Ф.Хоппе, Т.Дембо, А.Карстон, М.Малер, К.Лісенг та ін.) • Перехід від аристотелевського до галілеєвського типу мислення за К.Левіним. 	2
<p>Лекція 4. Генетична та когнітивна психологія</p> <ul style="list-style-type: none"> • Теорія когнітивного розвитку Ж.Піаже. 	2

<ul style="list-style-type: none"> • Підхід до психіки як системи, призначеної для переопрацювання інформації в роботах Д.Мілера та У.Найсера. • Відкриття закономірностей пізнавального розвитку дітей в роботах Д.Брунера. 	
<p>Семінар 4. Генетична та когнітивна психологія</p> <ul style="list-style-type: none"> • Етапи розвитку операціонального мислення за Ж.Піаже. • Дослідження морального розвитку Л.Кольберга. • Вплив нейропсихології та кібернетики на розвиток когнітивної психології. • Структурний аналіз пізнавальних процесів (сприймання, пам'яті та мислення). • Репрезентативно-когнітивні психологічні структури як носії розумового розвитку. • Теорія когнітивного дисонансу Л.Фестінгера. • Теорія особистісних конструктів Д.Келі. 	2
<p>Лекція 5. Гуманістична та екзистенційна психологія</p> <ul style="list-style-type: none"> • Філософські та соціальні передумови напруму. • Відмінність природничо наукової та гуманістичної парадигм у психології. • Концепції К. Роджерса, А. Маслоу, логотерапія В. Франкла. • Особливості феноменологічного методу у дослідженні феноменів людського буття. 	2
<p>Семінар 5. Гуманістична та екзистенційна психологія</p> <ul style="list-style-type: none"> • Філософські течії, які обумовили виникнення екзистенційного напрямку в психології. • Поняття про неадаптивну особистість. • Проблема самоактуалізації та цільності особистості в роботах А.Маслоу та К.Роджерса. • Роль самооцінки для розвитку особистості в роботах К.Роджерса. • Поняття про "риси особистості" Г.Олпорта. 	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОЇ ПСИХОЛОГІЇ	
<p>Лекція 6. Розвиток психологічних ідей в період від Київської Русі до XVII ст.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Психологічні питання в перших книгах стародавніх часів. • Філософсько-психологічні та духовні смисли стародавньої ікони. • Психологічна думка в Києво-Могилянській та Слов'яно-греко-латинській академіях. 	2
<p>Семінар 6. Розвиток психологічних ідей в період від Київської Русі до XVII ст.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Культурні та історичні умови та передумови розвитку вітчизняної психологічної думки. • «Давньоруська мудрість» як джерело вітчизняної психологічної думки. • Філософсько-психологічна концепція людини. • Психологічні ідеї «ртищевського братства». 	2
<p>Лекція 7. Розвиток вітчизняної психології: XVIII – перша половина XIX ст.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Психологічні ідеї в роботах М.Ломоносова, О.М.Радіщева, І.Михайлова, І.М. Кондорського, А.Д.Кантеміра та ін. • Психологічні погляди Г.С.Сковороди, Ф. Прокоповича, Я.П.Козельського. • Психологічні ідеї П.Юркевича. 	2
<p>Лекція 8. Розвиток вітчизняної психології: друга половина XIX – початок XX ст.</p>	2

<ul style="list-style-type: none"> • Філософсько-релігійний напрямок. • Психофізіологічний та психіатричний напрямок. • Київська релігійно-філософська школа і її роль у становленні психологічної думки в Україні. 	
<p>Семінар 7. Розвиток вітчизняної психології в період з XVIII - початок XX ст.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Розробка психолого-філософських ідей В.С.Соловйова в працях Л.М.Лопатіна. • Психологія емоцій як основа права та моральності в роботах Л.І.Петражицького. • Національна і індивідуальна психіка в контексті культури (К.Д.Кавелін). • Психологія художньої творчості Д.М.Овсяніко-Куликовського. • Наука про поведінку та її розвиток в концепціях І.І.Сеченова, В.М.Бехтерева, І.П.Павлова, М.М.Ланге, О.О.Ухтомського. • Експериментальна психологія М.Я.Грота, Г.І.Челпанова, О.Ф.Лазурського. • Вклад лікарів-психіатрів у розвиток психологічних знань (П.Б.Ганнушкін, В.П.Кащенко, І.А.Сікорський та ін.). 	2
<p>Лекція 9. Розвиток вітчизняної психології радянського періоду</p> <ul style="list-style-type: none"> • Методологічні дискусії 20-30-х років у радянській психології. • Проблеми та результати наукових та науково-практичних розробок в галузі психології в роки війни. • Психологія в 50-60-ті роки XX ст. • Психологія в період з другої половини 60-х до кінця 90-х років XX ст. 	2
<p>Лекція 10. Психологія в Україні та її розвиток у власних межах</p> <ul style="list-style-type: none"> • Психологія в Україні та українська культура XX ст. • Напрями розвитку психології в Україні. • Наукова діяльність НДІ психології ім. Г.С.Костюка. • Практика психологічної допомоги в Україні. 	2
<p>Семінар 8-9. Розвиток вітчизняної психології в радянський період і часи незалежної України</p> <ul style="list-style-type: none"> • Теорії психічного розвитку М.Я.Басова, П.П.Блонського, О.Б.Залкінда. • Концепція культурно-історичного розвитку Л.С.Виготського. • Теорія діяльності О.М.Леонтьєва. • Зародження нейропсихології в роботах О.Р.Лурії. • Вклад С.Л.Рубінштейна в розробку теоретико-методологічних засад загальної психології. • Механізмів побудови рухів в роботах М.О.Бернштейна. • Комплексний підхід до вивчення людини в роботах Б.Г.Ананьєва. • Психологія відносин В.Н.Мясіщева. • Проблеми навчання в роботах П.Я.Гальперіна, В.В.Давидова. • Динамічна функціональна структура особистості К.К.Платонова. • Теорія діяльнісного опосередкування міжособистісних відносин А.В.Петровського. • Теорія установки Д.Н.Узнадзе. • Експериментальні дослідження пам'яті в роботах А.О.Смірнова. • Питання вікової психології в роботах Д.Б.Ельконіна, Л.І.Божовіч, М.І.Лісіної, Л.І.Уманського. 	4
<p>Семінар 10. Модульна контрольна робота</p>	2

САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота студентів складається з таких видів роботи: робота з основною та додатковою літературою, з матеріалами інтернету та конспектами лекцій; виконання самостійних завдань різного характеру і рівня складності; підготовка до семінарів та іспитів (заліків) безпосередньо перед ними.

В VII семестрі студенти виконують 1 самостійну роботу:

- заповнення підсумкової узагальнюючої таблиці, що відбиває ключові концепції і теорії у розвитку психології у період до XX ст.

В VIII семестрі студенти виконують 2 самостійні роботи:

- підготовка презентації за тематикою лекції 10 та семінарів №№ 8-9.

Повна інструкція до виконання й оформлення завдань розміщена у відповідні команді Teams.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ

1. Характеристика предметної області історії психології.
2. Принципи та методи історико-психологічного дослідження.
3. Фактори розвитку психології як науки.
4. Принципи психологічної науки.
5. Проблема періодизації історії психології.
6. Джерела психологічних знань (життєві уявлення, мистецтво, міфологія, релігія).
7. Міфологічна картина світу.
8. Проблема співвідношення життєвої та наукової психології.
9. Поняття осьового часу за К Ясперсом.
10. Психологічні погляди Сократа.
11. Поняття душі у Платона: етико-філософська основа проблеми душі; душа і тіло; душа і знання.
12. Поняття душі у Арістотеля: душа як ентелехія тіла.
13. Школа кініків та стоїків, школа Епікура (проблема пізнання, роль задоволення, страждання та страху в регуляції поведінки).
14. Поняття про внутрішню та зовнішню свободу, критика афектів та розробка способів боротьби з ними.
15. Вчення про душу в неоплатонізмі; підхід Плотіна до проблеми рефлексії.
16. Зародження християнської релігії та її зв'язок з науковою психологією того часу.
17. Елементи психології в християнській теології Аврелія Августина: Бог і людина; пізнання душі через віру і розум; етико-теологічне уявлення про два града.
18. Культурний фон епохи; загальна характеристика розвитку психології періоду Середньовіччя
19. Номіналізм та реалізм, їх роль у розвитку психологічних знань.
20. Проблеми душі в філософії томізму Ф.Аквінського.
21. Розвиток психологічних ідей в арабських країнах.
22. Розвиток знань про психічне життя людини в епоху Відродження.
23. Підходи до психологічної корекції відхилень у психічному розвитку в період Середньовіччя.
24. Психологічні ідеї в працях Р.Бекона і У.Окма.
25. Досягнення анатомії та медицини, їх вплив на розуміння душі та її функцій в епоху Відродження.
26. Філософсько-психологічні ідеї та уявлення Л.Вала, П.Помпонаці, Б.Телезіо, Н.Гокленіуса, Х.Уарте, Х.Вівеса.
27. Наукові погляди Г.Перейра, А.Везалія. Леонардо да Вінчі.
28. Філософсько-психологічні погляди англійських матеріалістів Ф. Бекона, Т. Гоббса, Д. Локка.
29. Дуалізм у філософсько-психологічній системі Р. Декарта. Природа «пристрастей» за Р. Декартом.
30. Психологічні аспекти вчення Б. Спінози.
31. Психологічні погляди Г. Лейбніца та його вчення про монади.

32. Психофізична проблема та основні способи її вирішення різними мислителями Нового часу.
33. Соціально-економічні та ідеологічні передумови розвитку європейської психологічної думки XVIII ст.
34. Матеріалістичні погляди Д.Толанда, Д.Гартлі, Дж.Прістлі.
35. Суб'єктивно-ідеалістичне вчення про асоціації Д.Берклі Д.Юма.
36. Природа психіки та її зміст в дослідженнях вчених французького Просвітництва (Ж.Ламетрі, Е.Кондільяк, Ш.Боне, Д.Дідро, П.Кабаніс, Ж.Руссо).
37. Ідеї К.Гельвеція про соціальну детермінацію психіки людини.
38. Поняття аперцепції та здібностей в роботах Х.Вольфа;
39. Вчення про трансцендентальну аперцепцію та розвиток пізнання в концепції І.Канта.
40. Класичні теорії асоціативної психології: Т.Браун, Д.Міль.
41. Теорія статичної і динамічної психології І.Ф.Гербарта.
42. Становлення експериментальної психології в роботах А.Бена, Т.Рібо.
43. Внесок психофізіологів в розвиток психологічних ідей (І.Прохазка. Ч.Бел, Ф.Мажанді, І.Мюллер, Г.Гемгольц, Я.Пуркіне та ін.).
44. Описова і розуміюча психологія (В.Дільтей, Е.Шпрангер).
45. Розвиток галузей психологічної науки на рубежі XIX-XX віків.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Психологічні ідеї в період ранньої та класичної Античності.
2. Психологічні ідеї еліністичного періоду.
3. Номіналізм та реалізм, їх роль у розвитку психологічних знань.
4. Розвиток знань про психічне життя людини в епоху Відродження.
5. Філософсько-психологічні погляди англійських матеріалістів Ф. Бекона, Т. Гоббса, Д. Локка.
6. Філософсько-психологічна система Р. Декарта.
7. Психологічні аспекти вчення Б. Спінози.
8. Психологічні погляди Г. Лейбніца та його вчення про монади.
9. Розвиток англійської психології у XIII–XIX століттях.
10. Психологічні погляди французьких мислителів XVIII–XIX ст.
11. Розвиток німецької психології у XVIII–XIX ст.
12. Вплив ідей Ч. Дарвіна в розвитку психології.
13. Внесок психофізіологів в розвиток психологічних ідей (І.Прохазка. Ч.Бел, Ф.Мажанді, І.Мюллер, Г.Гемгольц, Я.Пуркіне та ін.).
14. Оформлення психології як експериментальної та самостійної науки.
15. Психологічні школи на рубежі XIX-XX віків.
16. Становлення психоаналітично-орієнтованого підходу в психології.
17. Соціальний неофрейдизм: К. Хорні, Р. Саллівен, Е. Фромма.
18. Витоки виникнення біхевіоризму та програма розвитку напруму.
19. Оперантний біхевіоризм Б.Скінера та теорія програмованого навчання.
20. Необіхевіоризм та його різновиди: когнітивний, мотиваційно-цільовий та операційний.
21. Соціальна когнітивна теорія А. Бандури.
22. Дослідження мислення і пізнавального розвитку в берлінській школі гештальтпсихології.
23. Лейпцигська школа гештальтпсихології.
24. Теорія поля К.Левіна та експериментальна діяльність його наукових соратників.
25. Теорія когнітивного розвитку Ж.Піаже.
26. Підхід до психіки як системи, призначеної для переопрацювання інформації в роботах Д.Мілера та У.Найсера.
27. Відкриття закономірностей пізнавального розвитку дітей в роботах Д.Брунера.
28. Репрезентативно-когнітивні психологічні структури як носії розумового розвитку.
29. Відмінність природничо наукової та гуманістичної парадигм у психології.
30. Проблема самоактуалізації та цільності особистості в роботах А.Маслоу та К.Роджерса.
31. Психологічні погляди Г.С.Сковороди, Ф. Прокоповича, Я.П.Козельського, П.Юркевича.
32. Київська релігійно-філософська школа і її роль у становленні психологічної думки в Україні.
33. Національна і індивідуальна психіка в контексті культури за К.Д.Кавелінім.
34. Наука про поведінку та її розвиток в концепціях І.І.Сеченова, В.М.Бехтєрева, І.П.Павлова, М.М.Ланге, О.О.Ухтомського.
35. Експериментальна психологія М.Я.Грота, Г.І.Челпанова, О.Ф.Лазурського.
36. Вклад лікарів-психіатрів у розвиток психологічних знань (П.Б.Ганнушкін, В.П.Кашченко, І.А.Сікорський та ін.).
37. Теорії психічного розвитку М.Я.Басова, П.П.Блонського, О.Б.Залкінда.

38. Концепція культурно-історичного розвитку Л.С.Виготського і її розвиток в роботах О.М.Леонтєва
39. Вклад С.Л.Рубінштейна в розробку теоретико-методологічних засад загальної психології.
40. Комплексний підхід до вивчення людини в роботах Б.Г.Ананьєва
41. Проблема навчання в роботах П.Я.Гальперіна, В.В.Давидова.
42. Теорія установки Д.Н.Узнадзе.
43. Експериментальні дослідження пам'яті в роботах А.О.Смірнова.
44. Питання вікової психології в роботах Д.Б.Ельконіна, Л.І.Божовіч, М.І.Лісіної, Л.І.Уманського.
45. Напрями розвитку психології в Україні сучасного періоду.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

БАЗОВА ЛІТЕРАТУРА (рекомендована для всього курсу)

1. Грисенко Н.В. Посібник до вивчення курсу «Історія психології» [Текст]/Н.В.Грисенко. – Д.: РВВ ДНУ, 2008
<http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/posibnykip2008.pdf>
2. Історія психології : курс лекцій : навчальний посібник / уклад. Н. В. Гриньова. – Умань : Візаві, 2012. – 209 с.
<https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/173/1/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97.pdf>
3. Історія психології: від античності до початку ХХ століття : навч. посібник / Авт-уклад. О. П. Коханова, 2016. – НВП «Інтерсервіс». – 235 с.
http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/16139/1/O_Kokhanova_IP_IL.pdf
4. Історія психології: від античності до початку ХХ століття : навч. посібник / Авт-уклад. О. П. Коханова, 2016. – НВП «Інтерсервіс». – 235 с. URL:
http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/16139/1/O_Kokhanova_IP_IL.pdf
5. Роменець В. А. Історія психології епохи Просвітництва: Навч. посібник. Київ: Вища шк., 1993. 568 с.
6. Роменець В. А. Історія психології, ХІХ - початок ХХ століття : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 2007. 828 с.
7. Роменець В. А. Історія психології. Стародавній світ. Середні віки. Відродження : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 2005. 914 с.
8. Роменець В. А., Маноха І. П. Історія психології, ХХ століття : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Освіти. Київ : Либідь, 1998. 988 с.
9. Роменець В. А. Історія психології ХVІІ століття: Навч. посібник. Київ : Вища шк., 1990. 365 с.

ДОДАТКОВА

1. Бондар С. В. Психологічні ідеї в Україні ХІ-ХІV ст. / Джерела формування та історія утвердження предметної галузі української психології : монографія / Акад. пед. наук України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Київ : Пед. думка, 2008. С. 5-24.
2. Гридковець Л. М. Психологія як наука про душу в християнській парадигмі : шлях інтеграції теорії в практику. *Практична психологія та соціальна робота*. 2011. № 12. С. 70-72.
3. Грисенко Н.В. Посібник до вивчення курсу «Історія психології». Д.: РВВ ДНУ, 2008. 33 с.
4. Данилюк І. В. Історія психології в Україні. Західні регіони (остання чверть ХІХ - перша половина ХХ століття): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 2002. 148 с.

5. Джерела формування та історія утвердження предметної галузі української психології: монографія. Київ : Педагогічна думка, 2008. 224 с.
6. Павлов О.І. Концепція "Осьового часу" К. Ясперса як методологія дослідження історичного процесу / Павлов О.І. Тенденції розвитку цивілізацій у контексті глобалізації. Навч. Посібник. Одеса : Астропринт, 2011. 288 с.
https://pidru4niki.com/85901/kulturologiya/kontseptsiya_osovogo_chasu_yasper_sa_metodologiya_doslidzhennya_istorichnogo_protsesu
7. М'ясоїд П. А. В. А. Роменець: від історичної до канонічної психології. *Педагогіка і психологія*. Вісник АПН України. 2011. № 1. С. 5-16.
8. Становлення базових парадигм української психології: колективна монографія / ред. В.В. Турбан. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2017. 257 с.
9. Становлення психологічної думки в Україні: провідні ідеї та історія розвитку: монографія / В. В. Турбан, Л. З. Сердюк, Ю. Т. Рождественський та ін. ; НАПН України, Ін-т психол. ім. Г. С. Костюка; за ред. В. В. Турбан. Київ ; Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 305 с.
10. Bondarenko A., Kucherovska N., Fedko S. Theological Origins of the Kiev Psychological School. *EC Psychology and Psychiatry*. 2021. 10.3. P. 24-28.